

Kortárs ukrán költészet

JURIJ ANDRUHOVICS

Kriminális szonettek

A lövés

Az önmegfigyelés kígyója álnok,
itt a palota aranykeretes tükrében
a gúny rózsáját hordom keblemben,
eldöntöttem, hogy nem aggódok.

Benn tárgyal a kabinet, összeesküdnek
éppen, a hulla riadtan lép felém,
pisztolyt rántok, koponyája a cél,
és a golyók az agyába repülnek.

Az áldozat meginog, dőre a pillanat,
a földre hullnak a halk angyalszárnyak,
és felborul a kandeláber csörömpölve.

Én meg kesztyűt húzok (frissen mosottat),
érezem, megölelnék az asztrál-sugarak,
majd végre egy szúnyog döng fülemben.

A szenvedély

A bárban előjön a szenvedély, meg a kés.
Egy szemét alak négy órákor, hajnaltájt
ledöfte a leszbikus barátnőjét, a Katát
(és azt mondta, ehhez ő jobban ért...)

Hason szúrta, meg a torkát is átmetszette,
a nő sem volt magánál, őrjöngve érkezett,
azt mondta: „Sosem hagyom el Janeket.
Hú vagyok, és ha kell, érte ontom véretem.”
(Janek nemi erőszakért ült pár évet a sitten)
Ez volna hát, harmat-friss utolsó szerelem.
Katának halnia kellett – hát ez van.

A szerelem útjait ki nem ismered soha,
szikrázik a nagy szerelem lobogó lángja,
és a kés közbeszól, csak szisszen halkán.

A hazárdjáték

Az asztalon a kártya, gyűrött mint a rongy.
Felmarkolja és nézi a hentes meg a zenész.
Míg a remény vastagszik, lám elfogy a pénz,
az ablak mögött kies a táj és hegyes a torony.

Minden rendben volna, de az ász nem jött.
Elkerülte a szerencse a zenész minden lapját.
Felhördült: „Te mocskos, beverem a pofád!”
– a böllérre nézett és dühödten felnyögött.

Majd fogta a vasalót és a fejéhez vágta
– hát ez sem fog többé bárdot a markába,
és a hentes elterült, már nem is lélegzett.

A zenészért két fegyveres rendőr érkezett,
mert zenészünket komor börtöncella várja,
s lakat alatt nem lesz sem zene, sem kártya.

A maffia

A karmelita tér és a Szentlélek utca
sarkán hever a hullá vagy két méter
hosszú kék szemét lezárta a fegyver
már meg sem moccan és a járdára

sűrű málnaszörpként csorog vére
kalapját is átfúrta a gyilkos golyó
légyraj zsong zúg néhány dongó
a lányok sikítanak: ennek már vége!

Lelke fenn a gazfickó-édenben köröz
stricik csalók zsebmetszők között
lesi a neki való legújabb csemegét.

Itt a földön, e veszett kutya világban
csak vénséges anyja motyog magában:
„Ó, rút halál, elloptad jó fiam életét!”

India

1

Indiával kezdődött, az álmok karavánja arra
vonul, keletre tart, mint a moziban a hős dalia.
A hős most te magad vagy, a józan, a bátor
megszólít a gong, harangszó lesz a víz csobbanásából,
vagy kürt riad, amely neked mondja: „Kelj fel és menj!”,
és ha nem is észlelnéd a szót, a szíved meghallja.

India – nem félsziget. Földrész ez
és határos a semmivel.
A térkép, az atlasz nem is sejtí,
hogy a Nílus minden földrészt körülölel,
és mindenki látja a csillagokat, az eget,
mindenki lát mindent, teli az Isten színházi kelléktára,
de az az idő még nem jött el,
mikor majd a szorgalom az egész világot gömbbé formálja.

Majd felismerjük a gömböt, akár a kenyeret.
Hallszik a rikoltó parancs: „Induljatok, menjetek!”
Rántsátok ki a kardot és menjetek meghalni keleten!
És íme, elindul a derűs banda, elcsattannak a rossz viccek
menetelnek és mindenütt ártanak – de velük dalolsz,
ó, kerubok, angyalok és mennyei hangversenyek.

A repülőről nézve királyságok, tartományok, sivatag,
hegyek, városok, lapulnak a tájban és sűrűsödik a magasban,
és ellenséges a hetedik menny is – hol se vigasz, se manna
nem terem, a társak elvesznek és elkóborolnak a lovak,
elvész az egész konvoj, a törött szőlőindára fonódom
és egy zugban keresem a szót, „ó, a rahmán nyugalom”.

2

Marco Polo ha nem füllentett, akkor tévedett,
mikor az öszvérekről mesélt, meg ökrökről, szamarakról.
Itt csak sötétség van, mély szakadékok, sziklaperemek,
ez itt a ködös Tibet fennsíkjá, erre az út Kínába vezet.
Marco Polo útja a tévedés vak csapdája volt,
mert a nagy utazó elszundított a ringó nyeregben.
Erre tovább nincs már sehol semmi birodalom.
India a végső határ, mert a világon India a perem.

Ott messze keleten elmondják, csak egy nagy fal mered
ott, és mögötte lapul a mély és hallgatag semmi,
és ez a semmi ellenséges,
és nem kedveli az idegeneket.
Itt megáll a vándorok vonulása,
itt nincs dicsőség nincs remény.
Csak dzsungel van, sziklák vannak,
és még rabolni sem lehet.

Az égből mint az eső, úgy csüng alá ez a szomorú fal.
Ázsia összeroppant, széthullsz a sivatagi fövényen,
Ázsia is szétszóródik ebben a konok homokban,
és itt karavánok sora pusztul el – más ez a világ,
itt a csillagok isteni dimenziója dönt mindent romba.
Tévelygő vándor, fordulj meg utadon.
Az utad vezessen lefelé, mint folyómederben a víz futása,
bár sorsod a fényt keresi a sötétség zsákjában,
tudd meg: a lélek ragyogásának ostoba tested az ára.

Sűrű őserdő, állatok, madarak – és oly nehéz minden lépés – Isten kertje volna a természet vagy ájult téblábolás, céltalan, kínos vergődés; de ha mindened széthull, térdre roskadsz.

Barátságatlan e zöld tobzódás, özönlik a pestis, árad a nyúlós, tapadós, nyirkos, habzó árja, ágaskodó dölyfös növények, bódít az álmoosság, zeng a szörnyek és kínok nyikorgó kara.

„Mi ez a zöld ömleny – ösztönök lappangása, démonok és rovarok díszlete? Renyhe vigasság, mennyei kényelem, mint az éden ősi látomása, ahol a gonosz uralkodik, és az ítélet elmarad?”

És az, ki kardot visel, aki bátran kiáll és odavág, és őrzi magában a harag bösz gyűlöletét, Szent Györgyként a démonok, a háрпиák és a fúriák felé csap, és varangyként tapossa szét a kígyó fejét?

Az isteni teremtő a kéz, a tökély, e rítus ódon szándéka mégis az ördög céljait koronázza, és a sátáni üvöltés áriáit zengi a vadon – hát, sorold be magad a kivetettek táborába. El kell hagynod a bozótot, a rengeteget, amíg a Nagy Asszony az oldaladon áll. Szemeiből megtéveszt a fény sugar, az ezüstös ragyogás. Menekülnöd kell!

A folyók a mederben csak lefelé folynak, lassan, sűrű, rest növényi mézga gyanánt, és kezed a csónak orrán szigonyt szegez előre.

A víz szemedbe csap, nem látod a folyót, a halat, nem látsz kagylót a fövényen, parton a liliomot, neked nem villog a jázmin szirmán a harmat.

De látod álmaid arcát a mélyén a folyóvíznek –
ül a magány csónakodban, csákyával integet,
és sebesült arcod a folyó fenekén remeg.

Emberek élnek a folyóparton, itt, közepén a vadonnak.
E torz testű kimérák, az égből tán, ide pottyantak,
és elvárják tőled, hogy csodáld meg ivadékaikat.

És csalogatják érzékeid mindennel, ördögi kecskeszarvakkal,
hogy kielégítik majd vágyaid, megkapsz, amit csak megkívánsz,
akár a rektális szerelmet is – ne félj, az erdő mindent betakar.

Gyomruk az alvilág verme, vérereikben abszint száguld,
lelkük kitikkadt, kopár nyelvük tatárosan zörög,
az istenüknek hat keze van, és hosszú kezű a királyuk.

Ki szabadította ki a szellemet a palackból, ki engedte
a napvilágra? Ki esküdött meg a fekete kecskebakra,
hogy beteljesíti a gonosz álmait, ha végre valaki lesz belőle?

Köpenyed eltakar, de a horgony hajódat végül megakasztja.
A harsonák tengerén úszik a sajkád – mely lelkedre hasonlít –,
és már látod amott a Paradicsom kapuját, de az a Pokol csapóajtaja.

5

Valamennyi létező Triton, Sárkány, Griff, Python, kik a vadonban kóborolnak és a macskák, akiket a rossz lelkek elvarázsooltak, az üstökösök, ciklonok, és minden torz jelenségnek üzenem: közeleg a pokol tüzes lehelete, ami ugye, elkerülhetetlen, a torkokat bűz fojtogatja majd és a sötétség mindent betakar. A rozoga hidak a lábunk alatt ingadozni fognak, és a fene tudja miért, de az ugráló a kecskefarkú ördögök olyan bűdösek, mint a megázott ebek. És lesújtasz a keresztre százszor és újra százszor, mert mint harcos vállaltad ezt az utat, és ezért a pokol urai kardélre hányják a tested, megragadják kabátod szárnyait, vállad és bokád és egyre ismételtetik, „Mindenért fizetned kell!”

Vagy inkább lennél siket, ott fenn a mennyei magasságban?

A szentek onnan a magasból csak

keveset értenek meg az itteni események jeleiből. De majd angyalok röpködnek, mint halottaikból feltámadt pilóták, kettesével, tán hármasával. Olykor hetesével. Karddal a kezükben repülnek, hogy a lyukból kiszabadítsanak, és közben virágszirmok hullnak. És kedvedért az édenkert képe majd ekkor bontakozik ki igazán: vertikálisan a fák is magasabbak lesznek, de a madarak közelebb merészkednek, az ajándékok meg édesebbek és még súlyosabbak és kedvesen önmagukat hirdetik. Ezek tulipánok, timpanonok és még más ilyenféle meglepetések várnak, itt a könyveket pergamenre nyomják, és lesz oxigén és méz, és így tovább...

És te pontosan tudod azt, hogy akiket ez a föld egyszer már a világra hozott, azokból egy sem tér többé vissza. Senki azok közül, akiknek a vére az ereiben vagy felforrt, vagy megfagyott. Csak téged ért ez a felülről jövő nagy megtiszteltetés, hogy egyenletesen és változatlanul ragyogj.

A jamaikai kozák

A magasba szállok, világjáró társam a szárnyas tálts, és megbámulnak a hollók és már alatt látszik a város, nincs messze a híres mama-Bahama, amott meg Haiti, látszanak Palm Beach és Freetown erős nagy tornyai.

És cseszek rá, hogy lyukas a farmernadrágom, sok pucér ördög, munkanélküli lúzer sütteti a seggét, itt heverész gondtalan a tengerparti homokon, és nem élteti a freetown-i harcaim győzelmét.

A szabad szerelemmel csatázott tizenhárom egyház, és mind ott vesztette bágyadt szavú arany klauzuláit, a cselédek, a karcsú legények, s a legvagányabb kurvák, a szerelem szomja, elúzta onnan a hazugság talárjait.

Most leitatom, a sárga földig, a kalózok nyűtt hadát. Buta fajankók, harminc escudóért mind eladja magát, és hiába is világosítanám fel én a másnapos agyukat, hogy Európa egy nagy semmi, és jó, ha a férfi erős marad.

Az egyik vadember, kinek a fején papagáj táncolt,
a vállamra csapot – bocsánat – szemem szikrát hányt,
– zöldfülű – mondta – a zöldmezős a legjobb bolt,
venni vagy nem lenni – és meghúzta a butéliát.

– Eladok neked egy rabszolganőt, bőre csokoládé,
csapj a markomba, nő nélkül ágyad az ördögé,
és várost alapíthatsz a puszta világban, de minék,
nem tudsz majd örülni fáradságod gyümölcseinek.

Csinálj vele sok apró kozákot, beakad az áldás
a köténye alatt. Ez volna a nem nekem való élet,
inkább kimúlok. – Nekem ne dumáljon ő, sem más.
Vár a paripám, s leszek most én a hitetlen Tamás,
az alkony pírja fölé szállunk, füttyül az édes jó szél,
cukorhab a felhő és mire a dagály a szirtig ér,
szabad leszek, messze innen paripám hátán.

Alap 1–12: Bazaltkő lenyomatok, kétezres évek.

